

Ho, Adrie ...Ho

Een Rotterdamse jongen in de jaren 60

Aad 't Hart

ISBN 9789464185270

Derde druk, februari 2023

Voor mijn zus en mijn broer, Nelly en Cor

“Het leven is vurrukkulluk”, zei Panda.

“Jaah”, beademde Mees met een zucht.

Remco Campert

“Iedere keer dat we een herinnering ophalen, slaan we hem daarna opnieuw op. Daardoor verandert deze steeds een beetje.”

Julia Shaw

“Ik geloofde sterk in jullie beiden. Ik geloofde in jullie potentie. En ik hoop dat alle kinderen iemand treffen die in ze gelooft.”

Nicolaas van Beusekom

Situaties en personen in dit boek beschreven komen deels voort uit mijn verbeelding.

A.’t H.

Bij dit boek hoort een afspeellijst van Spotify:

0101043/Ho, Adrie ...Ho

Hierin bevinden zich songs die in de tekst worden genoemd.

Van het boek zijn enkele hoofdstukken voorgelezen. Die zijn te beluisteren op Soundcloud:

<https://soundcloud.com/user-431005073/sets/voorlezen-ho-adrie-ho>

Over het boek kun je corresponderen via e-mailadres:

hoadrieho@gmail.com

Ho, Adrie ...Ho is verschenen in hardcover en in het Tweeluik; een Rotterdamse jongen in 1960-1970 samen met **Ja, waarom niet?**

.

	bladzijde
<i>Eerste deel</i>	
1 The Confetti Stars	9
2 Ackersdijkstraat 57 ^b	16
3 Djiep	22
4 Zwieberen	28
5 Pats, „Vier“	32
6 Blubber	36
7 Kleine oma	43
 <i>Tweede deel</i>	
1 Rijkspostspaarbank	51
2 Doorzonwoning	55
3 „Pak het stokje“	60
4 Champagnepils	67
5 Gietertje	70
6 Bibberdebibber	75
7 Net giletje	82
8 Het Blauwe Winkeltje	86
9 Diadeem met diamanten	91
 <i>Derde deel</i>	
1 Blaasvoetbal	99
2 Formidabel	108
3 Stomp voor zijn kanis	120
4 Knopendoos	123
5 Beatle in de Peitkreek	126
6 Eiland van Knoek	131
7 Expander	139
8 Stieltjesplein	147
9 De boze wolf en de drie biggetjes	154
10 Pop Art	162
 <i>Vierde deel</i>	
1 Stopperspil	173
2 Rafaëlo	181
3 De ladder	192
4 Singer	196
5 ViVo	202
6 't Zootje	211
 Spotify speellijst	 220

Eerste deel

1 *The Confetti Stars*

Dit boek gaat over de periode 1959-1969, van mijn 3^e jaar tot mijn 14^e. Als er al foto's van bestaan, dan zijn ze op klein formaat, in zwartwit, met kartelrandje, geplakt in een bruin lederen fotoalbum, met een koord door de bladzijden, zoals je slechts kon aanschaffen in een fotowinkel. Albums zijn uit elkaar gevallen. Wanneer Nelly, Cor en ik het ouderlijk huis verlieten, gingen er foto's mee. Er zijn er weinig overgebleven.

Maar die paar brengen dan wel complexe herinneringen tot leven. Zoals die van de repetities in de Ackersdijkstraat.

IN DE ACKERSDIJKSTRAAT, ROTTERDAM-NOORD, woonde ik de eerste zes jaar van mijn leven. Op de kop af. We waren goed en wel verhuisd naar Kreekhuisen en de volgende dag vierde ik mijn zesde verjaardag.

Mijn vader was leider van een gezelschap voor toneel en muziek: The Confetti Stars. Bij ons thuis werd gerepeteerd: een complete revue. Oom Toon, ome Rinus, tante Fien, ome Henk, oom Cas, oom Jan, oom Ben, oom Piet, tante Sjaan... die volle huiskamer verbeeldt voor mij mijn peupertijd. Oom Toon en ome Cas hadden een paar gouden tanden. Ze grijnsden ermee als Italiaanse gangsters, met hun brillantine kuif, glanzend strak naar achteren geplakt. Oom Rinus had een blonde krullende kuif maar die bleef niet plakken. Vrij slingerde die voor zijn ogen tijdens de woeste saxofoonsolo's. Als hij in huis speelde, ging er een theedoek in die saxofoon. (*Rock around the clock; Bill Haley*)

Eens in de week zaten de ooms en tantes bij elkaar gepropt in onze achterkamer en luisterde ik vanuit mijn bed in de kinderkamer naar de muziek en het gelach om de toneelstukjes. Oom Ab was conferencier, dat is iemand die tussendoor moppen vertelt. Eindeloos hetzelfde stukje herhalen, discussies, soms ruzies... dan vertelde oom Ab een mop en was het lachen. Voordat je kon optreden moest er veel geoefend worden. Dat begreep ik al gauw.

Ik kwam vaak mijn bed uit.

In mijn pyjama stond ik in mijn ogen te wrijven tegen het felle licht en de scherpe rooklucht. De kamer stond er blauw van.

"Ik kan niet slapen."

“Kom even hier zitten”, zei mijn moeder. Het liefst zat ik op de schoot van tante Fien of tante Sjaan. Dat was fijn, die roken lekker en waren lief. Ik mocht een uurtje kijken, kreeg wat te drinken en zat me te vergapen aan de lol van grote mensen. Ik probeerde zo onzichtbaar mogelijk te blijven. Mijn moeder had me door.

Oom Ab: “Wacht, deze snapt die kleine ook...” Ik lette extra op. “Sam en Saar lopen over de Lijnbaan. Saar blijft stilstaan bij een sjieke kledingwinkel. De pop in de etalage draagt een schitterende japon – dat is een jurk - mooie bloemen erop, en een zilverglimmende ceintuur.

'Vind je 'm mooi?' vraagt Sam. 'Ja, heel mooi,' zegt Saar.

'Vind je 'm echt heel erg mooi?', vraagt Sam. 'Ja, werkelijk prachtig', zegt Saar.

'Nou, weet je wat?' zegt Sam. 'Dan gaan we morgen weer kijken.'"

Ik moest er om lachen, maar vond het een beetje gemeen grapje.

Oom Ab had er nog een: “Sam en Moos kijken of alles het doet van de nieuwe auto. Zegt Sam: ‘Doen de koplampen het?’ Zegt Moos: ‘Ja.’

Sam: ‘De remlichten?’ Moos: ‘Ja.’

Sam: ‘En de knipperlichten?’ Moos: ‘Ja... nee... ja... nee... ja.....’"

Deze moest ik onthouden.

Mijn moeder heette Sjaan. Als ze ging optreden en een mooie japon aantrok, veranderde ze in Jane, op zijn Engels. Trouwens, er waren twee zangers bij het gezelschap. De een zong samen met mijn moeder operetteliedjes. Die heette Perry Cavello. De andere zong Italiaanse liedjes in zijn eentje, solo: Willy Valjo. Mijn vader bleef gewoon Cor, die behield zijn doordeweekse naam, net als alle ooms die een instrument bespeelden.

Een paar keer mocht ik naar een optreden komen kijken. Voorstellingen voor verenigingen, vaak ouden-van-dagen, waren dat. Ik zat pontificaal op de eerste rij tussen onbekende oude mensen. Ik werd er door mijn moeder neergezet. Dan zei ik trots tegen mijn ouden-van-dagen-buren: “Dat is mijn moeder”. Mijn moeder herkende je als artieste, met een zwierige pettycoat aan, haar haar gekapt vol krullen en haarlak en haar gezicht opgemaakt. Mijn moeder was mooi als een koningin.

“Dat is mijn vader”, zei ik wijzend op de man die omgekeerd, met zijn rug ernaartoe, pianospeelde bij Buona sera signorina.

(Buona sera signorina; Louis Prima)

Mijn vader reed in een kolossale Opel Kapitän. Donkerblauw met overal chromen strips. Chromen bumpers, dito wieloppen en banden met een witte rand. Spectaculair was de grille: een gleuf als een monsterlijke muil, met stijlvolle chromen tanden, waar mijn kinderhoofd bijna in paste. Er stonden een paar auto's in de straat, net genoeg om verstoppertje te kunnen spelen. De Opel Kapitän was verreweg de grootste.

Hij was aangeschaft voor de optredens. Een contrabas moest mee, een accordeon, een gitaar, twee grote bongo's, een stapel kledingzakken, twee koffers met attributen (bokshandschoenen, pruiken, sambaballen) en het blacklight. De balken blacklight brandden op het podium als alle verlichting in de zaal en op de Bühne gedoofd was. De artiesten konden bij dat licht een beetje zien en voor de volgende sketch het decor opbouwen. Ik wist dat, en op de ouden-van-dagen-voorstelling zag ik ze schimmig in de duisternis lopen; dan giechelde ik, omdat ik deelgenoot was van een ontstellend geheim. Zes sombrero's lagen er op elkaar gestapeld klaar in de gang. Die werden opgezet bij de Zuid-Amerikaanse muziek.

Mijn moeder speelde om wat te doen te hebben als ze niet zong, contrabas. Ze speelde gitaar bij de cowboyliedjes met tante Fien. Kleding als Old Shatterhand droegen ze. Ik had ook een cowboyhoed. Het klapstuk van de voorstelling bestond uit operetteliedjes die mijn moeder zong met begeleiding op piano van mijn vader. Direct na de pauze als het gordijn open ging, stond ze daar. Een zucht van verrukking hoorde je door de zaal gaan. Mijn hart bonkte ervan.

Dan liet mijn moeder héél hoge tonen horen, die ik niet echt mooi vond. Soms, als je je afvroeg "nou, nou, kan het nog hoger?", kwam er inderdaad een nog hogere toon. Ik kende die liedjes intussen wel omdat mijn moeder die op zolder eindeloos zong als ze de was deed, slingerend aan de wringer. Of als ze stond te strijken...gekreukelde overhemden – door het stijfjel - die sloeg ze open en besprenkelde ze met water. Die rolde ze op tot een bolletje. Daar maakte ze een stapeltje van. Al zingend. Bij het optreden zong ze staande naast een fontein die echt water spoot en droeg ze een schitterende lichtblauwe pettycoat met glittertjes.

(Die lustige witwe; Vilja-lied; F. Lehár)

Voor mij was alle muziek gelijk. De kostuums die erbij aangetrokken werden, gaven aan dat er wel degelijk verschillen waren. De ene muziek was vrolijk, de andere sprookjesachtig of feestelijk. Soms speelden er twee man samen, soms drie, vier, soms het hele orkest met trompetten en drums. Iedereen zat netjes met een bordje voor zijn benen. Dát was deftig.

Mijn vader speelde met ome Ben en Rinus liedjes op de accordeon: de Berrico's, dan zetten ze een pet op en waren zeematrozen.

Op het moment waarop dit boek begint, was ik drie en een half. Mijn broer Corrie was 1 jaar en mijn zus Nelly zeven jaar. Er is een foto van haar en mij in de trapauto in Diergaarde Blijdorp. Nelly had een lui oog. Dat deed niet mee en rolde alle kanten op zonder te kijken. Wat deed de oogarts nou? Hij plakte het goede oog af, zodat het luie oog meer ging opletten.

Het leven was één groot toneelstuk dat voor mij werd opgevoerd, met mij als hoofdrolspeler. Dacht ik. 's Avonds, als ik ging slapen, hield dat op. 's Morgens begon dat toneelstuk weer. Als iemand door de toneel deur naar buiten ging, bestond ie niet meer. Ik was een blij ventje. Heel nieuwsgierig, en niet snel bezorgd als er een nieuw iemand door de toneel deur naar binnen kwam: een dokter... een omaatje ... een sterke man ... een spook? Wat zou er gaan gebeuren?

TANTE AADJE WOONDE IN het huis boven ons. Je liep de overloop op en de trap naar boven. Ze had een pick-up in een speciale kast. Als je het deurtje open deed, kon je de platenspeler eruit trekken op een lade. Het bijzondere aan deze pick-up was dat je een boel plaatjes na elkaar kon afspelen. Die stapelde je dan op een metalen stangetje boven de draaitafel. Dat was zo mooi! Het was tovenarij! Als je eerste plaatje was afgelopen, klikte de arm van de plaat – helemaal automatisch – zwenkte naar buiten en viel één volgend plaatje vanzelf naar omlaag.

Ik zat er ademloos naar te kijken. Op mijn knietjes met mijn neus er vlakbij bestudeerde ik dit mechanisch wonder. Klik, deed de arm, klok, deed het stangetje, flop, deed het volgende grammfoonplaatje ... en de naald daalde precies op het randje ervan. Krrrrtjgggggs, deed de naald en dan begon het nieuwe liedje. Dat was fijn. Ik droomde helemaal weg bij de liedjes. *(Ik zou wel eens willen weten; Jules de Corte)*

Tante Aadje paste op als mijn vader en moeder moesten optreden. Wij hadden televisie. Speciaal gekocht om oppassers te lokken. Zo hadden

we ook een telefoon, zodat mensen konden bellen. Ineens met deftige stem sprak mijn moeder: "Met mevrouw 't Hart van de Confetti Stars". Voor andere dingen werd er niet gebeld. Niemand van mijn ooms of tantes had telefoon. Die kwamen gewoon even langslopen of fietsen. Het bakelieten gevaarte hing aan de muur op de overloop tegenover de wc. Je kon poepend bellen. Er hing een extra rond ding bij, dan kon iemand anders meeluisteren.

Soms kwamen grote meisjes die ik niet kende, oppassen. Niet vaak. Dat was extra spannend. Ze waren lief en ik gehoorzaamde. Maar er was eens een meisje gekomen dat oppassen volgens mij niet leuk vond. Ze heette Hendrika.

Mijn vader was bezig geweest alle spullen de trap af te sjouwen. Kant-en-klaar in mijn pyjama zat ik op de overloop. Daar ging hij met de accordeonkoffer. Vervolgens daalde hij af met de koffer attributen. Het kon maar met één ding tegelijk, want de trap was smal en hij moest zich vast houden aan de leuning. In zijn artiestenkostuum, zijn gestreken overhemd, zijn strikje en gepoetste schoenen bracht hij de bongo's naar de Opel. Het was een vaste volgorde. Iedereen keek en luisterde naar zijn al maar zwaarder wordende ademhaling. Het zweet gutste van zijn voorhoofd. Het zal de zesde afdaling zijn geweest dat hij met twee kledingtassen op het tussenplateautje onderuit ging. De tassen waren licht, hij dacht dat hij zich niet hoefde vast te houden aan de leuning. Er was daar een roede van de traploper weg. De looper flubberde en daar gleed mijn vader op weg. Oeit, door ernaar te kijken kreeg ik al rugpijn. Op zijn bibs hopste mijn vader de laatste vijf treden naar beneden terwijl hij de twee kledingtassen met gestrekte armen omhoog hield...de japonnen mochten niet kreuken natuurlijk. Beneden bleef hij even zitten. Aan zijn achterhoofd was te zien wat voor een gezicht hij van voren opzette: "Godgloeïende, godjongens", fluisterde hij. Overal zaten spetters zweet. Goedgemutst ging hij verder. Hij liep iets krom in de lendenen, of er een wervel was scheef geschoten. Na een half uurtje inladen kwam de contrabas als laatste. Dat was mooi. De trap af was een makkie. Bij de auto ging de dikke onderkant als eerste door het portier. Hij paste precies. Als mijn moeder ging zitten, had ze de hals op haar schouder liggen.

Eenmaal op bestemming moest alles er weer uit...en opgebouwd. Na het spelen weer afgebroken en terug in de Opel. En ten slotte moesten de spullen 's nachts de trap op.

Nadat mijn vader en moeder waren vertrokken, met al hun spullen, en wij in onze pyjama klaar zaten, zette Hendrika de televisie aan. Andere oppassers gingen altijd voorlezen. Of ze gingen bij ons bed zitten op het keukenkrukje en vertelden dan een verhaaltje. Van de drie biggetjes of van de zeven geitjes, mijn twee favoriete sprookjes. Tot we in slaap vielen. Maar Hendrika wilde niet vertellen en wilde niet voorlezen. Er was een stom tv-programma Pension Hommeles dat ze per se wilde zien. Nelly en ik werden naar bed gecommandeerd; Corrie sliep al. Nelly plooidde zich naar ieders wensen. Ze pakte een boek om zelf te lezen: *Bulletje en Bonestaak*.

Toen ben ik mijn bed uit geslopen en piepte ik naar zolder, over de overloop van tante Aadje. Die was niet thuis. Ik toefde daar niet lang want er hingen lugubere, zwarte maskers en er stond een houten griezels met enorme ogen. Die was om een paraplu in te zetten, maar ik vertrouwde hem niet. Tantes man was dood, die had van de rozenbottels gegeten, die naast de tramrails groeien. Dat werd gezegd. Maar misschien was hij wel door die houten engerd, die 's nachts levend was geworden, in zijn keel gebeten. In Indonesië was die man geboren. Daar had iedereen van die spoken thuis. Er hing ook een sabel naast de kapstok. Ik huiverde in het donker. Snel en zonder geluid nam ik de trap naar zolder. Ik zat boos te mopperen: stomme Hendrika. Op zolder hingen de lakens die mijn moeder die dag had gewassen, tot op de grond. Er was niets te doen dus na een poosje daalde ik af naar de verdieping van tante Aadje. Ik ontweek de bolle ogen van de houten gluisperd. Een trap lager, in onze kamer, hoorde ik stemmen. Nelly riep iets: "Hier is ie ook niet". Er rende iemand de trap naar beneden.

"Adrie is weg, Adrie is weg." Toen hoorde ik de stem van tante Aadje, die thuis kwam: "Weg?"

"Ja, nergens te vinden."

"Hij kan toch niet weg zijn?"

Ik sloop weer naar zolder en kroop in een hoek achter een dikke balk en hield de adem in. Er was geroep buiten. Na enige tijd hoorde ik stappen op de trap naar zolder. Ik zag de schaduw van iemand, bij het gele licht

van het minieme zolderpeertje van 10 Watt. Die liep over de houten planken. Het kraakte. Toen die te dichtbij kwam, sloop ik op mijn blote voeten tussen de hangende lakens een stukje verder.

“Adrie, ben je hier? Kom, wees lief, kom tevoorschijn!” riep tante Aadje. Ze kwam heel dichtbij. Ik hoorde haar adem, ze hijgde een beetje.

Onverrichterzake daalde ze de trap af. Ik hoorde dat er getelefoneerd werd op de overloop. Een heel verhaal was het! De stem van tante Aadje praatte snel en paniekerig. Ze luisterde naar een stem in de telefoon... ik kon hem bijna horen: murmel murmel mompel murmel...het was een saaie stem die heel langzaam sprak. Nee, dan de driftige stem van tante Aadje. “Maar het is een kind van drie”, schreeuwde ze ongeduldig in de hoorn. BAMMM, hoorn erop.

Nou, zo is het wel genoeg, dacht ik na een poosje. Ik had het intussen koud gekregen. Het was stil in huis. Hendrika, tante Aadje en Nelly zaten gedempt te praten. Dat hoorde ik met mijn oor tegen de huiskamerdeur. Ze wogen de mogelijkheden af. Hadden ze echt overal gekeken? Mijn zevenjarige zus zag geen oplossing; met haar ene oog dichtgeplakt. Ook Hendrika niet... die had Pension Hommeles gemist. “De politie zoekt nu de straten in de buurt af”, zei tante Aadje. Hendrika barstte in tranen uit.

“Jij kunt er niets aan doen”, troostte tante. Wel zeker, dacht ik, zij wilde niet voorlezen. De televisie stond uit, hoorde ik. De planken in de overloop kraakten onder mijn voeten. Iemand sprong op en rende naar de deur. Die zwaaide naar binnen open. Het licht van de plafonnière in de huiskamer viel op mijn persoontje in pyjama op de dorpel. Terwijl de grote geschrokken ogen van tante Aadje mij aanstaarden, lachte ik jolig: “Hallo, daar ben ik weer.”

Het volgende moment kwam er van links een vlakke hand kletsend op mijn wang. Ik zag sterretjes. Een hoge toon zoemde in mijn oor. Ik wankelde op mijn benen en ging even zitten. Die had ik niet zien aankomen.

Het wazige gezicht van tante Aadje kwam dichterbij.

“Oh, gossie, oh jongetje toch...” hoorde ik in de verte. Ik dacht aan een liedje dat ik eindeloos veel op tante Aadjes pick-up draaide.

(Zuiderzeeballade; Sylvian Poons)

2 Ackersdijkstraat 57^b

Er is een foto van mij gemaakt vanuit het voorkamerraam naar de stoep tegenover het huis. Ik draag daar kousen tot mijn knie, sandalen en een korte ribfluwelen broek. Mijn wollen coat is zo compact dat ik onmogelijk mijn armen kon bewegen. Mijn wenkbrauwen hangen laag. Daardoor zijn mijn ogen in de schaduw en kijk ik ernstig. Bijna boos.

Maar wat zien we daar? Na zestig jaar word ik ontmaskerd door mezelf. In mijn linkerhand houd ik een luciferdoosje!!! En mijn rechterhand? Het is niet goed te zien, maar de houding van de vingers geeft ontegenzeggelijk aan dat zich daar een lucifer bevindt!! Ik was met lucifers aan het spelen en werd betrapt!

VANAF MIJN DERDE VERJAARDAG mocht ik alleen buiten spelen. In november ben ik jarig. Op mijn derde had ik een trapauto gekregen, donkerblauw met witte letters erop. De trapauto noemden ze een "Djiep", een soort politieauto. Hij had een zogenaamd raampje, zonder glas. Meteen waren alle kinderen komen kijken. Ze testten het raampje. Dat je inderdaad op en neer kon klappen. Op? Is leuk. Neer? Is ook leuk. Ik besloot te variëren en soms het raam neer te doen, en soms op. De hele straat telde niet veel kindertjes. Ik moest meestal mezelf vermaken.

Mijn moeder had gezegd dat ik op de stoep moest blijven. Toen dat een paar dagen goed ging, mocht ik naar de overkant, zolang ik in de Ackersdijkstraat bleef. Aan onze kant scheen de zon 's morgens, daarna stond ie korte tijd op de hele straat en 's middags bleef ie lang aan de overkant en ten slotte kroop ie daar de straat uit. Aan de overkant woonde een jongetje dat mijn vriendje was: Wimmie de Reus. Hij was geen reus, wel een beetje dik.

De huizen waren gebouwd met donkere stenen. Tegen de puien stonden overal fietsen. Op een paar plekken kon je via poortdeuren op binnenplaatsen komen. Deuren waren bruin. In de straat stonden nergens bomen, wel een paar groene lantaarnpalen. Straat en de stoep waren met kleine steentjes. Het was een sombere straat.

Druk verkeer was er niet. Af en toe kwam de bezorger van de apotheek op zijn fiets met fietsmand. Of de visboer met zijn haringkar, de schillenboer met paard-en-wagen. De paardenhoeven klonken hard op de klinkers. Soms kwam het draaiorgel of de lorrenboer met handkar. Het verkeer was niet gevaarlijk. Ik bleef immers op de stoep. Die

handkarren reden niet zo snel, die kon je gemakkelijk ontwijken als je overstak. Ik kon keihard rennen en goed opzij springen. Veel sneller dan Wimmie.

De mannen met karren riepen heel hard iets wat je niet kon verstaan, of luidden een bel voor de bewoners van de Ackersdijkstraat. De lorrenboer duwde een handkar en klingelde met een bel op een stok; hij riep: bawaa of lawaa. Het leek een dierengeluid. Met een haak met een veer eraan woog hij een jute zak. In die zak deed hij de oude jassen en zo, die mensen kwamen brengen. Als zo'n boer riep, schoven steeds andere huisramen omhoog. Vrouwen staken hun hoofd naar buiten. Met gekleurde hoofddoekjes om. Dat was leuk om te zien. Tjoep, tjoep, tjoep.
(*Koffie*; Rita Corita)

Een anekdote die zo wat op iedere verjaardag verteld werd, ging over het draaiorgel. Ik was betoverd door het draaiorgel.

Op een dag stond ik fijn met mijn handen aan mijn broekband te kijken naar het draaiorgel op de hoek van de Bergselaan, in het zonnetje. Het orgel had aan één kant versiersels, gouden krullen en engelgezichtjes en was met zachtgeel geverfd. Daar stonden twee prinsessenpoppen met heel strakke kleren. Soms sloegen die met een stokje tegen een bel: ting ting. Door een opening in het midden zag je een groot blok houten fluiten met een gleuf. Op een trommel roffelden twee stokken met een bolletje eraan.

Aan de lelijke kant stond de orgelman een enorm wiel rond te draaien; afwisselend met zijn ene arm en met zijn andere arm. Een dik kartonnen boek werd uitgevouwen en werd blad voor blad door een soort wringer getrokken. Aan de andere kant van de wringer knikten de bladen terug in de goede vouw. Dat was leuk om te zien. Het ging nooit fout! De orgeldraaier had een pet op en een afgekloven stompje sigaar in zijn mond. De andere orgelman liep met een koperen bakje te rammelen, dat was voor de centen.

Het orgel reed op twee grote wielen opzij en een eronder. Je moest hem duwen. Na elk liedje gingen de orgelmannen een stukje verder staan. Mooi werk, vond ik! Ik zou later orgelman worden.

Er was steeds een groepje luisteraars. Eén persoon ging weg, een volgende kwam erbij staan. Ik bleef en volgde het draaiorgel straat in straat uit. Hoe werkte alles: wanneer sloegen de prinsessen tegen hun bel? Soms één, soms allebei, soms na elkaar, soms nooit. Wanneer roffelden de stokjes op de trommel? Op het orgel was het gezicht van een mevrouw met rode lippenstift heel groot geschilderd, met bomen en een kasteel erachter.

Ineens stonden we bij straten die ik niet kende. Ik zocht om me heen. De weg liep door, ook de tram, en ging onder bogen door. Op de bogen reed een trein. Die bogen en die trein had ik nog niet eerder gezien. De centenbakman zag me staan in mijn eentje.

“Hee, ventje, waar is je moeder?” bromde hij.

“Die is thuis, meneer”, antwoordde ik droog. Ik keek om me heen en beet op mijn wang. Ik had verwacht dat er iemand uit mijn straat zou staan. Niemand herkende ik en ik zag geen enkele bekende winkel.

“Ben je verdwaald?” vroeg de centenbakman. Ik begreep dat mijn toestand zo heette en knikte beteuterd.

“Weet je de naam van je straat?” vroeg de draaiman, die er nu ook bij kwam staan. Ik dacht diep na. Ergens wist ik de naam van mijn straat wel maar zo vaak had ik die niet gehoord...okusdijstraak?

Afijn, op een bepaald moment kwamen er een paar mevrouwen en zelfs een politieagent bij staan. “Hij heet Adrie ‘t Hart. Maar weet niet waar hij woont”, vertelde de mevrouw aan de politieagent. “Zo’n jongetje toch, dat doet maar. Niemand die er op hem let. Die jonge ouders van tegenwoordig... zo’n kereltje groeit op voor galg en rad... Ze worden verwaarloosd, meneer. Zo winnen we de oorlog niet, meneer.”

Ik was diep onder de indruk. Ik wist niet dat het oorlog was geworden. Ik ging mee naar het politiebureau. Daar hadden ze net een telefoontje van mijn moeder in paniek ontvangen.

Met herinneringen is het zo, als je je erop concentreert, trekken ze vanzelf andere aan. Helemaal als je ze opschrijft...

HET WAS VOORJAAR. WIMMIE en ik speelden voor zijn huis aan de zonnige kant van de straat. Om de hoek was daar de apotheek; we gingen daar eens kijken. Omdat het zo warm was, bleef de deur open. Je kon zien dat ze een toonbank hadden, net als de waterstoker maar niet

met glazen potten en vierkante blikken waarin snoep en koekjes lagen. Enorme kasten hadden ze in de apotheek, met wel honderd kleine vierkante laadjes en op planken aan de muur stonden stenen potten en bussen. Er was een rode bus met een oude meneer zijn hoofd erop die een enorme wapperende bos wit haar had. Het leek Beethoven wel. Deze nieste hard in zijn zakdoek. We kregen in de apotheek vaak een snoepje van de bezorger, met zijn zwarte fiets en rieten mand aan zijn stuur of van een van de apothekersmevrouwen. Als je er maar niet om vroeg. We staken over naar mijn kant van de Ackersdijkstraat. Ik bedacht dat - als ik aan onze kant op de stoep moest blijven - ik best de hoek van de straat om mocht (de Bergselaan in). Ik bleef immers op de stoep. Wimmie durfde eerst niet mee te gaan, maar daarom durfde ik het ineens wel heel erg. Als je almaar verder liep tot de volgende hoek rechtsaf, bleef je toch ook op de stoep en was je niet ongehoorzaam. In de Rodenrijsestraat zagen we een groentewinkel die in houten kratten glanzend, fel gekleurd fruit had uitgesteld buiten onder de zonnewering. Er was een doos met bananen. Die zagen er smakelijk uit. We liepen verder en maakten de volgende bocht naar rechts (de Berkelselaan in), en toen de vierde. We waren terug in de Ackersdijkstraat. Zo maakten we ons eerste 'ommetje'. Ik had iets wiskundigs bevestigd, wat ik intuïtief wist. Spannend was het wel geweest en mijn moeder had het niet gemerkt. Dus we deden het nog een keer. Bij de groenteman zagen we weer die aantrekkelijke bananen liggen: fel geel in de schaduw van de zonnewering. "Ik pak er één. Wil jij ook?" fluisterde Wimmie. We stonden dicht tegen elkaar aan te overleggen. "Ja, lekker", fluisterde ik. "Wacht. Het beste is als jij dat doet... twee tegelijk afbreken", bekokstoofde Wimmie. "Olrakit. Dat doe ik. Ik kan het hardste rennen", zei ik. Ik liep zogenaamd rustig naar de kartonnen doos met bananen...ze krulden zo gezellig. En Wimmie nam al veilig afstand. Hij stond bij de stoeprand en keek de winkel in, met grote onschuldige ogen. Snel scheurde ik twee bananen los en siste: "Rennen." Maar Wimmie bleef staan als aan de grond genageld. Hij verzette geen voet! Hij was versteend, of zijn schoenen van lood waren. Grote ogen zette hij op, zijn gezicht verbleekte. Hij tuurde maar in de deuropening van de winkel. Ik

keek niet om me heen, ik rende, rende, rende. De Rodenrijsestraat uit en het hoekje om; zo hard als ik kon. Daar wachtte ik... maar Wimmie kwam niet. Ik had buiten zicht de bovenkant van een banaan opengescheurd. Ik had mijn mond geopend om te happen en wilde voorzichtig om het hoekje koekeloeren, toen daar de geweldig grote groenteboer stond met Wimmie in zijn magnifieke vuist slap hangend als een geschoten konijn. Daar schrok ik van.

“Zo schoffies, komen jullie maar eens mee”, donderde de groenteboer. Met mij in zijn rechter knuist en Wimmie in zijn linker sleepte hij ons de Ackersdijkstraat in. We konden amper met onze voeten bij de grond.

Die avond kreeg ik een flinke preek van mijn vader. Hij had de banaan betaald. Wimmies vader had hetzelfde gedaan. Ik moest gelijk met Corrie naar bed. (*Put your head on my shoulder*; Paul Anka)

Van beeldhouwen zeggen ze: het beeld zit in het blok, de houwer hoeft alleen de brokken weg te breken. Bij een mens is dat zeker niet zó. Eerder ben je een sneeuwbal. Je rolt en groeit in de sneeuw. Niet alle sneeuw plakt. Maar plaksneeuw wel. Je bent voor bepaalde ervaringen gevoelig.

IK DEED IN MIJN trapauto mijn vaste rondgang en bracht een bezoek aan de benedenbuurvrouw van 57^a, oma Bep. Die had de deur naast de onze. Ze woonde in een donker huisje.

“Waarom hebt u altijd de gordijnen bijna dicht?” vroeg ik. Ik zei “u”, want dat moest ik tegen grote mensen.

“Ja, dan kunnen de mensen niet naar binnen kijken”, antwoordde ze. Overall lachten poppengezichtjes naar me. Vitrinekasten stonden vol glimmende porseleinen beeldjes. Op tafeltjes waren ze in groepjes neergezet. Allerlei plankjes waren tegen de muur geschroefd om meer beeldjes te laten zien. Het leek wel een sprookjesbos, dat kamertje van oma Bep. Een donker bos met dieren, elfjes, vogels, kindertjes die viool speelden of fluit...

“Waarom mag je daar niet mee spelen?” vroeg ik en ik maakte een grijpgebaar naar een engeltje met een dwarsfluit.

“Niet aankomen. Ze gaan gauw kapot. Ze zijn erg breekbaar”, zei oma Bep.

“Dat is toch niet leuk....alleen kijken”, concludeerde ik hardop en ik stak mijn hand weer in mijn zak.

“Wacht, met deze mag je wel spelen”, fluisterde ze geheimzinnig.

Ze gaf me een glazen koepeltje met heel klein erin poppetjes op een spiegel, dat een bevroren vijver voorstelde.

“Kijk”, zei ze, en ze keerde het koepeltje snel ondersteboven en weer terug. “Het sneeuwt”, riep ik verrast. In het koepeltje dwarrelde witte vlokken in een vloeistof rond.

Zo’n tafereel kon me een tijdje boeien, maar dan moest er wat nieuws gebeuren. Ik probeerde toch even een beeldje goed te zetten. Dat stond met zijn rug naar je toe.

“Nee, nee”, hoorde ik al, “niet aankomen.”

“Maar hij kijkt de verkeerde kant op.”

Ik schrok en trok mijn hand bruusk terug. Er rammelde wat achter me, maar gelukkig viel er niets. Oeps.

“Koekoek koekoek”, deed een klok ineens. Er kwam een houten vogeltje uit de klok. Ik liep met mijn voet tegen een poot van een glazen tafeltje, met rammelende glazen diertjes erop.

“Ding krrrrt Ding krrrrt...” dat was weer de gouden klok onder de glazen stolp. Die had een enorme gouden schijf die aan een stang heen en weer slingerde. “Ding krrrrt.”

Het was genoeg, ik bleef voor oma Bep staan en keek haar aan: “Ik vraag er niet om.” Oma Bep moest glimlachen en liet me een snoepje kiezen uit een trommeltje. Dáár kwam ik natuurlijk ook voor. En toen ging ik weer naar buiten. Naar de apotheek voor een snoepje of naar tante Aadje? Of naar de waterstoker.

Mijn tandjes waren door het vele snoepen aan het wegrotten. Als ik glimlachte, keek je naar een stel zwarte afbraakstompjes. Het waren melktandjes, maar toch... Mijn moeder had iedereen gevraagd mij geen snoep te geven. Ze had mij verboden om om snoepjes te vragen. Zo doende.

3 *Djiep*

OP EEN OCHTEND WAS ik weer aan het rijden in mijn Djiep, op mijn eigen stoep. Ik had geen vast plan van wat ik ging doen. De zon scheen op onze kant van de straat. Ik kon links, ik kon rechts: richting de waterstoker. Daar haalde je warm water, je kon er gewoon boodschappen doen. Blikken erwten en koekjes en zo. Er stonden meestal grote zakken buiten met bonen...weet ik veel. Als er geen klanten waren en ik parkeerde mijn Djiep zo'n beetje in het zicht van de waterstoker op de stoep, kwam hij met me praten. De waterstoker had een lichtbruin schort voor en net zulke kolenschoppen van handen als de groenteboer. Vaak maakte hij grapjes, net als mijn vader. Zo van: "En meneer de politieagent heeft u al boeven gevangen". Dan moest ik altijd proestend lachen: "Nee, meneer, natuuuurlijk niet. Dit is geen echte politie-djiep." Dan moest hij ook lachen en ging hij een snoepje voor me halen. (*Marina*; Rocco Granata)

Een bezoek aan de kelderwinkel van de waterstoker werd die dag het eerste op mijn ronde. Een kelderwinkel noem ik het want het was een kelder; je moest een trapje af. Ik reed flink trappend op de pedalen over de stoep, toen ik een enorm kabaal hoorde dat uit de winkel kwam. Een houten krat viel om, een bus rolde over de grond en het leek of iemand met een houten hamer of zo op de grond sloeg. Toen was het een paar tellen muisstil.

Er kwam met een sprongetje een zwart glanzend dier de winkel uit rennen. Dwars over de stoep. Het liet zich over het randje in de goot zakken. Het leek een schaduw, vloeiend bewoog het, soepel als een gevallen blad in de wind. Het verschuilde zich langs de stoeprand. Even later stampte de waterstoker het trappetje op naar buiten, het keldertje galmde ervan. Op zijn houten klompen stond ie wijdbeens voor de kelderopening met in zijn hand een houten bezem. Een massieve woeste verschijning. Hij zocht verwilderd links rechts waar het dier was gebleven. "Waar is die rat?", riep hij met dreunende stem. Dat was dus een rat! Toen de waterstoker mij zag, schrok ik van zijn rollende ogen. Ik richtte mijn wijsvinger langzaam naar de stoeprand. Daar nam de rat een sprint op dat moment naar de overkant. Het zwarte lijf bewegingsloos en daaronder rennende pootjes. Het dier roetsjte aan de overkant strak langs de stoeprand richting de straatput. Maar de waterstoker gooide als

een indiaan zijn bezem als was het een speer precies boven op de rat. Tok. De rat bleef verdoofd liggen. Meedogenloos pookte de waterstoker de rat dood met de bezem. Hij trapte op hem met zijn klompen tot er een bloederig, kleverig, harig hoopje overbleef. Ademloos aanschouwde ik het tafereel. De waterstoker stapte bedaard terug zijn winkel binnen. Ik kon mijn ogen niet van de dode rat afhouden.

Ik had voor mijn gevoel nog steeds niet met mijn ogen geknipperd toen de waterstoker met de bezem de rat op een grote ijzeren schep veegde. "Dát doen we met ratten", glimlachte hij trots en ik kon het verfromfaaide, slappe dier op zijn schep zien liggen. "Opgeruimd staat netjes" klonk het even later, hol, in de winkel. De omgevallen houten krat werd over de betonnen vloer gesleept, hoorde ik. De metalen bus werd opgeraapt. Ik zag het beest voor me, nog precies zoals het op die schep lag. Best wel een dikke rat. Zijn kraalogen stonden open, die keken verbaasd, leek het. Aan zijn voortanden zat een beetje bloed, zijn nek was slap.

Ik besloot om te keren en aan de andere hoek de straat te inspecteren.

Aan de andere hoek van de straat, niet ver naast ons huis, was net zo'n kelderopening. Dat was een werkruimte. Daar sleutelde de buurman van 53^a aan zijn motor. De motor stond buiten, maar voor gereedschap moest de buurman, die Piet heette, steeds de kelder in. Dat maakte een kabaal! Alsof hij telkens door een stapel zinken emmers schuifelde. De zwarte motor had een zwart zijspan met chromen strepen vanaf het voorste punt. Dat leek wel een kogel. Een zijspan is een extra karretje dat naast aan de motorfiets vast zat. Buurman Piet had op zijn arm een tatoeage. Letters en een anker.

Het was een driftige, chagrijnige man, met het postuur van Popeye, vooral zijn kin. Hij kauwde pruimtabak. Zijn gezicht zat onder het smeer. Om de zoveel tijd spoot hij een vette, bruine fluim op straat. Tussen zijn tanden deed hij dat, want er ontbrak daar een tand; dat was makkelijk. In zijn mondhoeken zat daardoor altijd een beetje bruin. Je moest oppassen dat je niet in de weg stond. Hij lette niet bijzonder op waar die fluim terecht kwam. Hij hield niet van kinderen; dat waren pottenkijkers die aan zijn spullen zouden kunnen komen. Dan riep hij met zijn schorre stem woorden die ik van mijn moeder niet mocht